"నమస్కారం మేష్టారూ..."

''ఏంరా అప్పలనాయుడూ ... ఏంటిలా గొచ్చేవ్? ఏంటి చేస్తున్నావ్'' అనడిగేడు.

''బావి:కా ఏవీ చెయడం నేదండీ... పన్డారక నేదు ... రైల్వేలో మా మేనమామ పన్జేస్తున్నాడండి కూలీగా ఏయించేస్తా నూరే నువ్ సదుంకున్న బళ్లో కెల్లి ఐదో కళాసుదాకా సదుంకున్నట్టు సట్టిపికెట్టొట్టుకు రమ్మండు బావూ అదుంటే కూల్దొరుకుద్దంట కళాసీగా''

''ఏంటి నువ్వు మూడో క్లాసుతో ఆపేసినట్టున్నావు చదువు. పైగా ఎప్పుడు చాన్నాళ్ళయినట్టుగుందే నువ్వు చదివీ ఆఁ!'' అన్నాడు దీర్ఘాలోచనలో మునిగినట్టుగా ఫోజు పడుల్తూ రంగనాథం.

''ఏదో మీ పేరు చెప్పుకోని నాల్రాళ్ళు సంపాయించుకుంటాను బావూ. తిండాని గ్గింజల్లేక సస్తన్నాం ఏదో మీ సట్టిపికెట్టుతోనన్నా ఒస్తే దీపం ఎలిగించుకోని మిమ్మల్నే తలస్తాం మా పిల్లాద్దీను'' అన్నాడప్పలనాయుడు ఏదో చెప్పరానిదీ చెప్పకూడనిదీ చెప్పవలసొచ్చినట్టుగా.

''సర్లేవోయ్ నీ కష్టం నాకు తెలుసు. మరి నా కష్టం నీకు తెల్సునా. అన్నాళ్ళ రికార్డులూ పైకి తియ్యాలీ వెదకాలీ. మరి అయిదోక్లాసు చదివినట్టుగా ఇమ్మంటున్నావు అధికార్లెవరైనా అడిగితే సమాధానం చెప్పుకోవాలికదా. మరి నాదెంత కష్టమో ఆలోచించేవా?'' అని తన 'కష్టం' గురించి పదే పదే చెప్పి ''కష్టం ఉంచుకోకు సుమా'' అని హెచ్చరించేడు రంగనాథం.

కొడవంటి కాశీపతిరావు

''బాబ్మాలాంటోళ వేంటిచ్చి మీ కస్టం తీర్సగలం. అంతగంటన్నారు గనక ఏదో కూలీ ద్ొరుకుతే మిమ్మల్ని మర్చిపోకండా సంతోసంకొద్దీ ఏదన్నా ఇచ్చుకుంటం బావూ నమ్మకంగా చెప్పేడు అప్పల్నాయుడు.

''సంతికి చీటీ లచ్చిగ్గాజులూనూ బాగా చెప్పేవు. అవసరం కొద్దీ ఇవాళ నువ్వొచ్చేవుగానీ ఇన్నాళ్ళూ ఎప్పుడన్నా ఒచ్చేవా? రాలేదుకదా ? మరింక అవసరం తీరేక నువ్వొస్తావా? రావుకదా! మనకేదన్నా జబ్బు చేస్తేనే కదా డాక్టర్ని చూసేది. కష్టవొస్తేనేకదా దేవుణ్ణి తలిచేది. మరింకవి తీరేక వెనక్కి చూస్తాంవంట్రా'' అన్నాడు రంగనాథం కుర్చీకి చేరబడిపోతూ. మరింకిస్తేనేగాని ఈ జీవి లేవదన్నట్టుగా.

రంగనాథం మేస్టరుగిరీ ఎలా చేసేడో ఎవరికైనా తెలీదేమోగాని హెడ్మాస్టరుగా కేవలం నోటితోనే స్కూలు పరిపాలన సాగించేస్తున్నాడన్నది చాలా మందికి తెలుసు. ప్రభుత్వం ఏ మార్పులు చేసినా తన కనుకూలంగా ఎప్పైచేసుకునే నేర్పుంది. డిటెన్షన్లు రద్దు చేస్తే అటెండెన్సు తక్కువైన వాళ్ళకి మెడికల్ సర్టిఫికేట్టు జత చెయ్యటానికి అయిదు రూపాయలిచ్చి పెద్ద డాక్టరు దగ్గరకు వెళ్ళడమెందుకు తానే ఆరెంపీ గాబట్టి రెండ్రూపాయలకే తనే ఇచ్చి తనే అన్నీ చూసుకుంటానంటాడు. ప్రోగ్రెస్ కార్డులు మెయిన్టెయిన్ చెయ్యాలని సర్క్యులరొస్తే అచ్చేయించడానికి డబ్బులు వసూలు చేసి మిగుల్చుకుంటాడు. అడ్మిషన్లకీ, విత్ డ్రాయల్సుకీ తప్పనే తప్పవు. తప్పవని తెలియని వాళ్ళూ తెల్సినా ఇచ్చుకోలేని అప్పల్నాయుళ్ళు బతిమాలుకోక తప్పదు.

''మేష్టారూ మరలాగంటే మా వేం జెప్తావు'' అంటూ చేతులు నలుపుకుంటూ నసిగేడప్పల్నాయుడు.

''ఏం జెప్తావూ అంటే నేను మాత్రం ఏం జేప్తాను ? హోటేల్లోకెళ్ళి భోంచేద్దావూ అంటే ముద్దకుడువుల్లాగా రెండ్రూపాయలూ అక్కడ పెడితేగాని అన్నం పెట్టడుగదా. పోనీ అదే పాయె. బస్తా బియ్యం కొనుక్కొని ఇంటిల్లిపాదీ తిందాం అంటే తంగున రెండొందలు రాల్చాలా. మానెల్లాళ్ళ జీతవూ బస్తా బియ్యానికే చెల్లయిపోతుంది. మరి నువ్వొ నువ్వొ ఇచ్చింది పాలకే ఇస్తావా ? నీళ్ళకే ఇస్తావా ? అద్దెకే ఇస్తావా ? పొద్దున్న లేచిందగ్గర్నుండీ పొద్దు పోయి కునికేవరకూ ఏ ఖర్చొచ్చి మీద పడుతుందో బెంగలా గుంటాది. మరలాంటప్పుడు నీ మీదా నీ మీదా కనికారం జూపిస్తే మా కడుపు ల్నిండుతయ్యా'' అంటూ ఏదో చెప్పుకు పోవడం ప్రారంభించేడు రంగనాథం.

స్వార్థపు రేడియోలో కష్టాల దండకం ఆరున్నొక్క రాగంతో అదే పనిగా ఆలా పిస్తూంటే సన్నకారువాడి సన్నాయి మోత లాంటి పేగుల అరుపులేం పోటీ చేస్తాయ్ ?

''బాబు తమరు కోపగించుకోనంటే ఒక్కమాట జెప్తా నాలకించండి. తిన్నదానికీ ఏరిగిందానికీ లాభ నస్టాలూ జమాకర్సులూ జేరి చేస్తే ఈ లోకంల బతకనేం బాబూ. గుప్పెడు తిండిగింజలకి తగ్గ పనొక్కటే మాఁవడిగేది. అదొగ్గేసి ఏటేటో ఒకదాని మీద మరోటిపేర్చిని సెప్పేత్తున్నారు. మాకేటి బుర్రకెక్కద్దీ బావూ. ఏటిచ్చుకోలేని పోజీసన్లో ఉన్నా కూలీ సేసైనా ఇచ్చు కుంటానన్నాను. నమ్మకవుండాల బావూ నమ్మకవుండాల. అది నేకపోతే నానేటి

చెప్పి నా బవేటి ? సెలవు బాపూ'' అంటూ వెనక్కి తిరగబోయే డప్పల్నాయుడు.

''ఓ రప్పల్నాయుడూ... ఏంటి అంత కోపం...అంత కోపమయితే పనులవ్వవు... సరే...అంతగా అన్నావు కాబట్టి రేపో పర్యాయం కనిపించు'' అంటూ ఏదో రిజిస్టరు ముందుకు లాక్కున్నాడు రంగనాథం మరింక వెళ్ళు అన్నట్టుగా.

ఆ మర్నాడు వెళ్ళేడు అప్పలనాయుడు. ఆ సంవత్సరపు రిజిస్టరు దొరకలేదు. ఆ మర్నాడు మళ్ళీ వెళ్ళేడు. మేష్టారు సెలవు. మూడోనాడు రిజిస్టరు దొరికిందిగానీ అతగాడి పేరందులో కన్పించలేదు. నాల్గోరోజు ''మరింక నీగురించి రిస్కు తీసుకుని, తెగించి ఇచ్చెయ్యాలి సర్టిఫికేటు...మరి ఈ నాల్రోజులూ ఏవన్నా డబ్బులికి ప్రయత్నం చేసేవా ?'' అన్నాడు రంగనాథం.

ఆ నాల్గురోజులూ 'అందుకే' టైమిచ్చాడని గ్రహించడానికి అప్పలనాయుడే అవసరంలేదు, నాల్గో క్లాసు కుర్రాడు చాలు.

''చేసేను బాబూ ... ఈ నాల్రోజులు తిండానికి లేకపోయినా తిరిగేనుబాబూ. తిరగడవే మిగిలింది. సివారికి మా మేనమావకి చెప్తే ఇగో ఈ రూపాయిన్నరా ఇచ్చేడు బాపూ'' అంటూ నలిగిపోయిన రూపాయి నోటూ, అర్ధరూపాయి బిళ్ళా ఇచ్చేడు అప్పలనాయుడు.

''సరే అదే ఇచ్చి... మరే చేస్తాం... ఫలం పుష్పం పత్రంతోయం అన్నారు... గురువుకేదిచ్చినా సంతోషంగా స్వీకరించాలి'' అని పుచ్చేసుకుని ''ఇదిగో నీ సర్టిఫికేటు'' అంటూ అందించాడు రంగనాథం.

అప్పలనాయుడు అలా వెళ్ళేడు మరో ఆయన అడ్మిషను చేసుకుంటారా మా కుర్రాణ్ని అంటూ వచ్చేడు. ''దానికేం సంతోషంగా. రెండ్రూపాయలు అడ్మిషనుకి'' అంటూ నవిలేసేడు రంగనాథం.

''అడ్మిషనుఫీజా...'' అంటూ ఇంకేం అనలేదు అవతలివాడు. కేవలం ఆ ఒక్క మాటే అన్నాడు అంతే.

1977 లో మీ జీవితం తిరగనున్న మలుపులెన్ని ?

జీవితంలో రేపు జరగనున్న దేమిటో ముందుగా తెలుసుకొని వుంటే, అందుకు అనుగుణంగా మీ పథకాలు మీరు రూపొందించుకోవచ్చు. జోతిష్యాన్ని గురించి అ ఆ లు తెలియనివారికి కూడా సులభంగా అర్థమయ్యే శైలిలో రచించబడిన మొట్టమొదటి జోతిష్య పుస్తకంబు త్వరలో వెలువడబోతోంది. భవిష్యత్తును గురించి ఆశ లేనివారు, ముందున్న జీవితాన్ని తీర్చి దిద్దుకోవాలనే తపన లేనివారూ ఎవరుంటారు ? మీ భవిష్యత్తును మీరే నిర్మించుకోండి. వివరాలకు రాయండి.

అస్ట్రోలాజికల్ రిసెర్చి సెంటర్

6-3-596/48, వెంకట్రమణా కాలనీ, హైదరాబాదు-4.

"ఏం బతుకుతాడండీ మేస్టరన్నవాడు. పనిగంటలు పెంచేసేరు. పనిదినాలు పెంచేసేరు. దాంతోపాటు జీతాలు పెంచుతున్నారా? అడక్కూడదండీ ఆ మాట మాత్రం అడక్కూడదు. పోనీ తిండిగింజలు శుభ్రంగా ఇన్ని తిందామంటే సరసమైన ధరకి దొరుకుతున్నాయిటండీ ... కచ్చండీ కచ్చ. మేస్టర్లంటే కచ్చ...తిరిగ్గా వుంటాడు. ఏవీ చెప్పడు. ఉత్తినే జీతం ఇస్తున్నాడని అందరికీ కచ్చే" ఎదుటివాడి ముఖంలో రంగులు, కళలూ వాటి మార్పులూ చూడ్డానిక్కాబోలు కాస్త ఆగేడు రంగనాథం. పాపం అతను ఇంకా తేరుకోలేదు.

"అంతెందుకూ...మా స్కూలు కంటింజెన్సీ లన్నెప్పి మూడ్రూపాయలండీ మూడ్రూపాయలు పారేస్తారు. దాంతో ఏం చెయ్యమంటారు చెప్పండి. నెలకు సరిపడ సుద్దముక్కలే కొంటామా? స్కూలు తుడవడానికి చీపుతుకట్టలే కొంటామా? తుడిచే మనిషికి కూలీవే ఇస్తామా? నా సర్వీసు ఇరవయ్యేళ్ళాయి చూస్తున్నాను తంతు. ఇదే ఇదిగో అడ్మిషను ఫారాలుకూడా మేమే కొనుక్కోవాలి. మ్యునిసిపలాఫీసు సప్లయి లేదు. వందా రెండ్రూపాయలు. ఇలా అడ్మిషను ఫీజంటూ కలెక్ట్ చేద్దామా అంటే... అనువోళ్ళని చూస్తే అట్లాటని టీచర్లని చూస్తే పేరెంట్సు పులులైపోతారండీ ... పిటిషన్లు పెట్టేడానికి దెబ్బలాట్లకి వచ్చెయ్యడానికేను...ఏవిటి చెప్తారు మా బతుకులు" అంటూ ఊపిరి తీసుకుని ఎదటివాడు నోరు మూసేసుకున్నాడా, ఇంకా ఏవైనా చెప్పి బ్రెయిన్‌వాష చెయ్యాల్సిన అవసరం ఉందా అని చూసేడు రంగనాథం.

ముట్టుకోబోతే కరిచేస్తుంటే ఎవడేవింటాడు? అప్పటికి నోరువిప్పి "అడ్మిషను ఫీజా? మ్యున్సిపల్ స్కూలయ్యుండీ అడ్మిషను ఫీజు కలెక్టుచేస్తారా? ఎమ్మీ ఆర్ణో వుందా? అని కాస్త గట్టిగానే అడిగాడు.

ముట్టుకోబోతే కరిచేస్తూంటే... "అన్ని రూల్సు ప్రకారం జరిగితే బాగానే వుణ్ణ డీ" అలా మ్యున్సిపలాఫీసుకు రండి భాగోతం చూపిస్తాను. జీతాలు సరేసరి. ఎడ్యుకేషన్ గ్రాంటుకాదండీ వాళ్ళ జేబుల్లోదిచ్చేస్తున్నట్టే, అదలావుంచండి ఓ పియ్యఫ్ లోనుకి పెట్టండీ, ఓ అరియర్ బిల్లు పాసవ్వాడాని కవ్వసిండీ.. బిళ్ళ బంట్రోతు దగ్గర నుండీ పెద్ద బుర్రవరకూ 'వందకింతా' అని రేటూ, బేరవూనూ... మామూలుగా రోటిన్ లో జరగవలసిన కాయితంకూడా జరగదండీ... జరిపించాలి. పోనీ ఈ విషయమై డిపార్టుమెంటు సైడు నుంచి తెప్పించుకుందామా అంటే మా గ్రాంటు ఇచ్చేది వాళ్ళే అయినా ఏదీ లక్ష్యమేలేదు. వీళ్ళందరికీ మామూళ్ళివ్వమని ఏవైనా రూలుందటండీ... దాచి పెట్టినట్టు చెయ్యి చాపిస్తారు..." అని గుక్క తీసుకోబోయేసరికి ఏదో మెరుపులా తట్టింది రంగనాథంకి. అంతే గుక్కడిగలేదు. "ఇంతకీ...మీరేం చేస్తుంటారండీ..." అంటూ ఒక్కసారిగా గొంతు తగ్గించి అడిగేడు.

"డిప్యూటీ ఇన్సపెక్టరాఫ్ స్కూల్సు... అర్బన్ రేంజి..." అని అతనూ గుక్క తీసుకుని చెప్పేడు.

ఆయ... తమ రనుకోలేదండి ... ఇలా కూకూర్చోండి ..." అంటూ తడబడుతూ లేచిపోయి తనకుర్చీ జరిపేడు "అయ... నర్సింగరావు గారాండీ మీరు... ఇలా కొత్తగా మీరొచ్చేరన్న సంగతెలుసుగానండీ ముఖపరిచయంలేక... మ్యా..." అంటూ నసిగేడు రంగనాథం.

> పేదరికంతో, తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు పౌష్టికాహారం ఇచ్చుకోలేనందువల్ల మన దేశంలో తొమ్మిది కోట్ల బాల బాలికలు దృష్టిలోపంతో బాధ పడుతున్నారు. విటమిను 'ఏ' లోపం వల్ల 10 నుండి 14 వేల మంది పిల్లలకు ఏటా అంధత్వం సంక్రమిస్తున్నది.

"ఊఁ" అంటూ గట్టిగా నిట్టూర్పులాంటి మూలుగు మూలిగి కుర్చీ జరిపి తడువుకుని మరీకూర్చున్నాడాయన. "ఇందాకవేదో చెప్తూ ఆపేసేరు...ఏవిటీ" అంటూ తాపీగా అడిగేడు డియ్యె.

"అబ్బే...మీరని తెలీక ... అయినా నే చెప్పి దాంట్లో అబద్దవే వుందాసార్"... అంటూ క్లాసు వేపుతిరిగి "ఒరే ఇలాం" అని గట్టిగాపిల్చి... "రావురి కొట్టుకెళ్ళి... ఓ గోల్డు స్పాట్ తీసుకురా రా... ఐస్ కూల్డు.," అనిపంపించేడు.

"ప్చ... ఇప్పుడవన్నీ వొద్దులెండి... మన సంభాషణలోకి రండి ... నాకు ్రాడి దగ్గరకూడా అడ్మిషన్‌ఫీజు వసూల్చెయ్య డానికి సాహసించేరు కదా ఫలితంఏలా గుంటుందో ఏవైనా ఆలోచించేరా? నేనురావడం కేవలం మా అబ్బాయిని చేరుద్దావనే ఒచ్చేను గానీ... విజిటింగ్ రిమార్కు కూడా రాసేస్తాను..." అంటూ ఆగి... "ఇంతకీ క్లాసెలావుంది ... పాఠాలేం చెపుతున్నట్టు లేదు. మేస్టర్లు జీతాలు, జీవితాలు గురించే వాళ్ళకి కూడా రికార్డులు విన్పిస్తున్నట్టుగా వున్నారు. ఏదీ యశోధర ప్రార్థన వచ్చునా... అప్పచెప్పమీ..." అంటూ రంగంలోకి దిగేసేడు డియ్యె.

"ఏదాసార్... యియర్ బిగినింగు కాదా..." అని చెప్పబోతుంటే... తీరా వాడులేచి గడగడా అప్ప జె ప్పే సే డు. "పైవేట్లో ఎన్ని పాఠాలయ్యేయిరా" అన డిగేరు ఇన్స్పెక్టరుగారు నవ్వుతూ. అడిగింది ఇన్స్పెక్టరుగారాయె "పన్నెండండి" అని ఠక్కున చెప్పేడు.

"అర్చనేరియా కాబట్టి వీళ్ళే మీకురక్ష... అయినా మీసంగతేం బాగోలేదు..." అనేసరికి గోల్డుస్పాట్ బుస్సుమంది. గొంతులో సుఁయ్ సుఁయ్ మని దిగేసరికి డియ్యెగారి చేతులు జేబులో సిగరెట్లు తడవడం, నోరు 'సిగరెట్ట'ని నాన్చడం చూసి "దొరికేవురా మిడతంభొట్లూ" అనుకుని ఒరేయ్ ఈసీసా ఇచ్చేసి ఓసిగరెట్ పెట్టి తీసుకురా..." అంటూపంపించేడు.

ఇన్స్పెక్షన్ నోట్ బుక్ తీసుకుని రిమార్కు రాయబోతుంటే "ఏదోమీకు తెలియందేవుందాసార్... మేం చిన్న చేపలం.. మేంకక్కుర్తి పడేది రూపాయికీ అర్ధకీ... కాకుల్నికొట్టి గెద్దలకెయ్యడవేనాసార్... మిగిలేదేవీ వుండదూ" అంటూనాన్చేడు రంగనాథం,

భయంకరంగా అతనివేపుచూసి, గంభీరంగా పెన్నుతీసి, ప్రచండవైన వేగంతో పరపర రిమార్కురాస్తే ఏంవో అనుకున్నాడు రంగనాథం. చివర్న..."అన్ ద హోల్ ద వర్కింగ్ కండీషనాఫ్‌ద స్కూలీజ్ సేటిస్ ఫేక్టరీ" అని రాసేరు డియ్యెగారు. *